

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ІМЕНІ АКАДЕМІКА Ф. Г. БУРЧАКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

В. М. МАХІНЧУК

**СУБСИДАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
КІНЦЕВИХ БЕНЕФІЦІАРНИХ ВЛАСНИКІВ
(ЗАСНОВНИКІВ, УЧАСНИКІВ, АКЦІОНЕРІВ)
І ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ
ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ – БОРЖНИКА:
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ДОКТРИНИ ЗНЯТТЯ КОРПОРАТИВНОЇ ВУАЛІ**

Монографія

Київ
Юрінком Інтер
2020

Рецензенти:

О. А. Беляневич – доктор юридичних наук, професор, завідувач наукового відділу Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

С. О. Короед – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного права і процесу Приватного вищого навчального закладу Університету Короля Данила

Рекомендовано до друку Вченою радою Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

Національної академії правових наук України

(протокол № 4 від 29.04.2020 р.)

Махінчук В. М.

М36 Субсидіарна відповідальність кінцевих бенефіціарних власників (засновників, учасників, акціонерів) і посадових осіб за зобов'язаннями юридичної особи – боржника: проблеми теорії і практики реалізації доктрини зняття корпоративної вуалі: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 280 с.

ISBN 978-966-667-766-5

У монографії проведено комплексне дослідження проблем теорії і практики реалізації доктрини зняття (підняття) корпоративної вуалі при застосуванні субсидіарної відповідальності кінцевих бенефіціарних власників (засновників, учасників, акціонерів) і посадових осіб за зобов'язаннями юридичної особи – боржника.

Субсидіарна відповідальність кінцевих бенефіціарних власників (засновників, учасників, акціонерів) і посадових осіб за зобов'язаннями юридичної особи – боржника в монографії розглядається як ключова ідея доктрини зняття корпоративної вуалі. Досліджуються особливості реалізації цієї доктрини в зарубіжних правових порядках та практиці Європейського суду з прав людини. Визначаються критерії притягнення до субсидіарної відповідальності контролерів юридичної особи – боржника в межах доктрини зняття корпоративної вуалі. Формулюються науково-теоретичні засади та встановлюються законодавчі передумови застосування даної доктрини для притягнення до субсидіарної відповідальності кінцевих бенефіціарів у механізмі регулювання підприємницьких відносин в Україні. Розкриваються матеріально-правові та процесуальні особливості застосування субсидіарної відповідальності в Україні до контролерів підприємств-банкрутів і неплатоспроможних банків, а також держави в міжнародних інвестиційних спорах (за матеріалами судової та арбітражної практики).

Для науковців, викладачів, суддів господарських судів, арбітражних керуючих, ліквідаторів банків, прокурорів, практикуючих юристів, а також усіх, хто цікавиться проблемами субсидіарної відповідальності кінцевих бенефіціарних власників (засновників, учасників, акціонерів) і посадових осіб за зобов'язаннями підприємства-боржника.

УДК 347.71/.76:347.4]:346.9](477)(02)

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	5
Предмова	6
Глава 1. Субсидіарна відповідальність кінцевих бенефіціарних власників (засновників, учасників, акціонерів) і посадових осіб за зобов'язаннями юридичної особи – боржника як ключова ідея доктрини зняття корпоративної вуалі	13
§ 1.1. Принципи самостійності юридичної особи та обмеженої відповідальності її засновників (учасників) за боргами юридичної особи як основа корпоративної вуалі	13
§ 1.2. Правова природа доктрини зняття (підняття) корпоративної вуалі як концепція відмови від принципу обмеженої відповідальності засновників (учасників) юридичної особи за її боргами	31
§ 1.3. Вплив судової практики на формування концепцій і принципів доктрини зняття корпоративної вуалі	46
Глава 2. Застосування субсидіарної відповідальності кінцевих бенефіціарних власників (засновників, учасників, акціонерів) і посадових осіб юридичної особи – боржника в умовах реалізації доктрини зняття корпоративної вуалі в зарубіжних правопорядках та практиці Європейського суду з прав людини	64
§ 2.1. Теоретичні засади та практика застосування доктрини зняття корпоративної вуалі в країнах англо-американського права	64
§ 2.2. Особливості застосування доктрини зняття корпоративної вуалі в країнах континентального права	86
§ 2.3. Теоретичні засади та судова практика застосування доктрини зняття корпоративної вуалі в окремих країнах СНД	95
§ 2.4. Основні ідеї доктрини зняття корпоративної вуалі в практиці Європейського суду з прав людини	113
Глава 3. Критерії притягнення до субсидіарної відповідальності кінцевих бенефіціарних власників (засновників, учасників, акціонерів) і посадових осіб як контролерів юридичної особи – боржника в межах доктрини зняття корпоративної вуалі	122
§ 3.1. Законодавче регулювання механізмів притягнення до субсидіарної відповідальності контролюючих осіб в процедурах банкрутства юридичних осіб та ліквідації банків в Україні	122
§ 3.2. Теоретичні засади та законодавчі передумови притягнення до відповідальності материнської компанії за борги дочірнього підприємства	133
§ 3.3. Контролюючі корпорацію особи як суб'єкти субсидіарної відповідальності	150

Глава 4. Матеріально-правові та процесуальні особливості застосування субсидіарної відповідальності в Україні в умовах реалізації доктрини зняття корпоративної вуалі.	173
§ 4.1. Науково-теоретичні засади та законодавчі передумови застосування доктрини зняття корпоративної вуалі для притягнення до субсидіарної відповідальності кінцевих бенефіціарів в механізмі регулювання підприємницьких відносин в Україні	173
§ 4.2. Субсидіарна відповідальність кінцевих бенефіціарних власників (засновників, учасників, акціонерів) й інших осіб за зобов'язаннями підприємства-боржника при доведенні його до банкрутства (за матеріалами судової практики)	192
§ 4.3. Відповідальність пов'язаних із банком осіб за зобов'язаннями неплатоспроможних банків у процедурі їх ліквідації (за матеріалами судової практики)	205
§ 4.4. Субсидіарна відповідальність держави та муніципальних органів за зобов'язаннями державних компаній та комунальних підприємств в межах держави та при вирішенні міжнародних інвестиційних спорів (за матеріалами судової та арбітражної практики)	227
Післямова	247
Список використаних джерел	256